

Målnummer:	T2362-01	Avdelning:	1
Domsnummer:			
Avgörandedatum:	2005-04-01		
Rubrik:	En konsument har i tvist med en näringsidkare ansetts ha bevisbördan för uppgiften att ett avtal om entreprenad på löpande räkning innefattat ett s.k. takpris. (Jfr 2001 s. 177.) (Målet avgjort av Högsta domstolen i dess helhet och antecknad i Högsta domstolens minnesbok)		
Lagrum:	<ul style="list-style-type: none">• 36 § konsumenttjänstlagen (1985:716)• 35 § konsumentköplagen (1990:932)		
Rättsfall:	<ul style="list-style-type: none">• NJA 1975 s. 280• NJA 1989 s. 215• NJA 2001 s. 177		

REFERAT

Makarna M.R. och L.R. köpte våren 1998 fastigheten Timotejen 18 med tillhörande bostadshus beläget på Lidingö. Makarna R. träffade i juni 1998 muntligt avtal med J.W. om att denne och av denne anlitade hantverkare skulle utföra till- och ombyggnadsarbeten på bostadshuset. Makarna R. betalade J.W. a conto i förskott sammanlagt 350 000 kr i olika poster från den 10 juli 1998 till den 13 oktober 1998.

Södra Roslags tingsrätt

J.W. väckte talan mot makarna R. vid Södra Roslags tingsrätt och yrkade att makarna R. skulle utge 518 238 kr jämte ränta.

Som grund för sitt yrkande anförde J.W. följande:

I första hand hävdas att parterna har träffat avtal om att J.W. skulle utföra till- och ombyggnadsarbeten på fastigheten. Något fast pris har inte avtalats, varför arbetena har utförts på löpande räkning. J.W. har fakturerat makarna R. med skäliga belopp. Yrkat belopp kvarstår obetalt. I andra hand, för det fall tingsrätten skulle finna att takpris har avtalats så uppgår det till 365 000 kr exklusive mervärdesskatt och avser endast det arbete som ursprungligen skulle utföras åt makarna R. Därutöver tillkommer kostnader för de tilläggsbeställningar som gjorts. Kostnaden för dessa arbeten samt för mervärdesskatt som makarna R. är skyldiga att betala, eftersom J.W. både muntligen och skriftligen informerade makarna R. om att priserna var exklusive mervärdesskatt, uppgår till det yrkade beloppet. Yrkad ränta följer av de fakturor som tillställts makarna R.

Makarna R. bestred yrkandet. Inget belopp vitsordades som skäligt i och för sig.

Makarna R. anförde följande som grund för sitt bestridande:

Parternas avtal har inneburit ett arbete på löpande räkning med noggrann redovisningsplikt om hur arbetet fortskridit kostnadsmässigt från J.W:s sida till makarna R. och med avtalat takpris. Inledningsvis var det avtalade takpriset 150 000 kr inklusive mervärdesskatt. Sedan vissa dolda fel upptäckts bl.a. i bjälklag i badrummet höjdes takpriset till 325 000 kr. Slutligen sedan ytterligare dolda fel upptäckts i bjälklag i köket höjdes takpriset till 365 000 kr. Alla takpriser var inklusive mervärdesskatt. Makarna R. gör i första hand gällande att avtalet om löpande räkning med takpris som successivt höjts har varit uttryckligt. För det fall tingsrätten skulle anse att något sådant uttryckligt avtal inte har träffats har detta, i vart fall, skett konkludent genom att J.W. har utfört det beställda arbetet med vetskap om att det har varit väsentligt för makarna R. att J.W. ej överskred de av J.W. indikerade och angivna priserna

150 000 kr, 325 000 kr och 365 000 kr. Samtidigt har J.W. förhållit sig passiv genom att inte framställa invändningar mot makarna R:s begäran om de nu nämnda successiva takpriserna. Därigenom har J.W. blivit bunden av avtalet innebärande ett takpris om totalt 365 000 kr. Makarna R. gör gällande att J.W:s agerande och förhållningssätt i övrigt under den i målet aktuella perioden skall ha en direkt rättsverkan gentemot makarna R. vad avser de aktuella takpriserna. Eftersom makarna R. har erlagt ett belopp om 350 000 kr och då makarna R. har motkrav mot J.W. med belopp som överstiger 15 000 kr har J.W. inte längre någon fordran på makarna R. - - - För det fall tingsrätten skulle anse att något takpris inte har avtalats utgör de lämnade priserna i vart fall sådana prisuppskattningar som anges i 36 § konsumenttjänstlagen. Slutligen görs gällande att den av J.W. begärda ersättningen inte är skälig jämfört med grunderna för 45 § köplagen.

Makarna R. yrkade kvittningsvis att J.W. till dem skulle utge 30 000 kr för ej utförda garantiåtaganden.

J.W. medgav yrkandet.

Båda parter åberopade skriftlig och muntlig bevisning, J.W. dessutom en videofilm.

Tingsrätten (rådmännen Hans Cederberg och Gustaf Lindstedt samt tingsfiskalen Marianne Lishajko) anförde i dom den 22 juni 2000:

Domskäl

Saken

J.W. har i första hand gjort gällande att parternas avtal har inneburit ett avtal på löpande räkning och att J.W. fakturerat makarna R. med skäliga belopp. I andra hand, för det fall tingsrätten skulle finna att takpris har avtalats, har J.W. gjort gällande att takpriset uppgått till 365 000 kr exklusive mervärdesskatt och endast avsett de arbeten som ingått i grundupphandlingen. Därutöver tillkommer kostnader för tilläggsbeställningar. Makarna R. har emellertid i första hand gjort gällande att parternas avtal som inneburit ett avtal på löpande räkning med takpris som successivt höjts till 365 000 kr har varit uttryckligt. I andra hand, för det fall tingsrätten skulle anse att inget uttryckligt avtal har träffats, har makarna R. gjort gällande att avtalet skett konkludent genom att J.W. utfört det beställda arbetet med vetskap om att det varit väsentligt för makarna R. att takpriserna inte överskreds. I tredje hand har makarna R. gjort gällande att för det fall tingsrätten skulle anse att något takpris inte har avtalats utgör de lämnade priserna i vart fall sådana prisuppskattningar som anges i 36 § konsumenttjänstlagen. Slutligen har makarna R. gjort gällande att den av J.W. begärda ersättningen inte är skälig.

I målet är ostridigt att parternas avtal inneburit ett avtal på löpande räkning. Det är dock tvistigt huruvida avtalet om löpande räkning är med eller utan takpris.

Det första tingsrätten har att ta ställning till är om parterna avtalat om ett takpris på 150 000 kr.

I den delen får följande anses utrett. Innan arbetet på huset påbörjades förde parterna diskussioner om vilka arbeten som skulle utföras. En arbetsplan upprättades vilken också tillställdes B.J. som var arbetsledare. J.W. uppskattade att arbetet skulle kosta cirka 150 000 kr. Det arbete som planerades från början var ett relativt litet arbete som skulle avslutas i september 1998. I det arbetet ingick bl.a. att riva ut ytskiktet på det gamla golvet i vardagsrummet samt jämna ut golvet där det lutade. Efter arbetsplanens tillkomst visade det sig sedermera, på grund av parkettbytet, att hela undergolvet fick göras om till en betydande kostnad. Sålunda var det endast en liten del av det arbetet som ingick i den ursprungliga arbetsplanen. Arbetet på huset påbörjades den 13 juli 1998. Redan i slutet av juli dvs. en till två veckor senare upptäcktes det första dolda felet på toaletten på bottenvåningen.

På grund av det anförda anser tingsrätten det visat att J.W. lämnat en uppgift om att arbetet i grundupphandlingen skulle kosta cirka 150 000 kr. Eftersom den lämnade uppgiften får anses innebära vad arbetet maximalt skulle kunna kosta har J.W. lämnat ett s.k. takpris vilket dock enligt tingsrättens mening är

att likställa med en sådan ungefärlig prisuppgift som avses i konsumenttjänstlagen. Tingsrätten konstaterar vidare att förutsättningarna för den ungefärliga prisuppgiften omedelbart efter det att arbetet påbörjats väsentligt ändrats genom att de dolda felen upptäckts. Vidare har senare framkommit att arbetet med vardagsrumsgolvet, som från början var ett litet arbete, kom att bli mer omfattande än någon kunnat förutse. På grund av det anförda kan J.W. inte anses bunden av den prisangivelse som han lämnat till makarna R.

Tingsrätten har då att ta ställning till om parterna avtalat om takpriserna 325 000 kr och 365 000 kr.

Parternas förehavanden i slutet av oktober 1998 samt slutdiskussionen den 10 november 1998 mellan J.W. och M.R. och vad som därvid förekom är avgörande för bedömningen om avtalet haft det innehåll som J.W. gjort gällande eller om innehållet varit det som påståtts av makarna R.

I den delen får följande anses utrett. I slutet av oktober 1998 krävde J.W. ytterligare betalning av M.R. M.R. krävde då fakturakopior på allt material samt tidrapporter avseende antalet nedlagda arbetstimmar. Sammanträdet den 10 november 1998 varade ett par timmar. Å.J. var med och försökte av allt att döma medla mellan parterna. J.W. presenterade sina krav, som var baserade på fakturor. Dessa gick igenom post för post. Parterna verkade stå långt ifrån varandra och M.R. tyckte av allt att döma att J.W:s slutkrav var för högt. Detta löd på 200 000 kr utöver de 350 000 kr som M.R. redan erlagt a conto. Annat är inte visat än att detta slutbelopp var vänskapsrelaterat, såtillvida att en del av mervärdesskatten hade räknats bort. Trots Å.J:s medlingsförsök vägrade M.R. att acceptera J.W:s krav och förklarade att han inte ämnade betala mer än vad han dittills hade gjort, dvs. 350 000 kr. J.W. förklarade då att han tänkte "vita ut" fakturorna om inte slutkravet accepterades. J.W:s sista erbjudande var alltså ett förhöjt slutbud, som inkluderade allt och således också det som ingick i grundbeställningen inklusive mervärdesskatt. M.R. vägrade att godtaga även detta bud, varefter sammanträdet avbröts.

M.R. har gjort gällande att avslutningssammanträdet uteslutande gällde frågan om och i så fall när han skulle betala ytterligare 15 000 kr så att det slutliga takpriset på 365 000 kr nåddes. Denna inställning förefaller inte sannolik med hänsyn till vad framför allt Å.J. berättat om sammanträdet. En fråga om betalning av ytterligare 15 000 kr var ju en bagatell jämfört med J.W:s totala krav. Det troliga är att J.W. skulle ha släppt den frågan med en gång om takpris varit avtalat mellan honom och makarna R. Slutsatsen måste alltså bli att båda parterna vid detta tillfälle varit införstådda med att det var löpande räkning som gällde men att M.R. tyckte att det begärda priset var alldeles för högt. Detta stöds också av det faktum att makarna R. fram till dess också betalat a conto. Det stöds också av det förhållandet att arbetet på huset svällt utöver den planerade grundbeställningen omedelbart efter arbetsstarten och att arbetet därför blev mycket svårkontrollerbart ur kostnadssynpunkt. Det är därför svårt att tänka sig att en entreprenör som J.W. skulle ha accepterat takprisnivåer på sätt som makarna R. påstått i en entreprenad av det slag som nu är ifråga.

Mot bakgrund av det sagda framstår de av makarna R. påstådda takprisnivåerna på 325 000 kr och 365 000 kr som grova uppskattningar, dels på vilken nivå entreprenaden kostnadsmässigt stod och dels vad köksreparationen skulle kunna kosta. Dessa grova uppskattningar är inte att anse som ungefärliga priser i konsumenttjänstlagens mening.

Sammanfattningsvis får det anses visat att parternas avtal haft det innehåll som J.W. påstått i målet.

Twisten gäller nu det sista betalningsanbudet som J.W. riktade mot M.R. och som denne vägrade att acceptera. Det yrkade priset avsåg betalning för hela det nedlagda arbetet jämte mervärdesskatt. Det rådde således vid slutsammanträdet inte någon enighet mellan parterna om ett slutpris med "rabatt" avseende mervärdesskatten.

Tingsrätten gör i denna del följande bedömning. J.W:s yrkande inkluderar mervärdesskatt. Parterna har i ett tidigt skede avtalat om någon slags rabatt på mervärdesskatten. Sådana avtal förtjänar dock inte rättsordningens upprätthållande varför J.W. får anses oförhindrad att framställa ett yrkande

inklusive mervärdesskatt.

Frågan är slutligen om det av J.W. yrkade priset är skäligt. Genom vad Å.J. uppgett får detta slutpris anses skäligt. Dock skall ställning tas till vissa avdrag.
- - -

Sammanfattningsvis finner tingsrätten att skäligt avdrag bör göras med 6 000 kr.

Av det sagda följer att käromålet, med avdrag för makarna R:s kvittningsinvändning och skäliga avdrag för materialkostnader, skall bifallas i sin helhet.

Domslut

M.R. och L.R. förpliktades att solidariskt till J.W. utge 482 238 kr jämte ränta.

Svea hovrätt

Makarna R. överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten, med undanröjande av tingsrättens dom, skulle återförvisa målet till tingsrätten eller att hovrätten, med ändring av tingsrättens dom, skulle ogilla käromålet i dess helhet.

J.W. bestred makarna R:s yrkanden.

Parterna åberopade samma grunder för sin talan som vid tingsrätten. Till stöd för sitt yrkande om återförvisning åberopade makarna R. att tingsrätten hade gjort sig skyldig till grovt rättegångsfel genom att dels i sina domskäl inte behandla vad som förekommit mellan parterna och på fastigheten under månaderna juli-oktober 1998, dels lägga en felaktig uppgift om vilken yta som omfattas av J.W:s arbeten till grund för sin bedömning.

I huvudsak samma skriftliga och muntliga bevisning som i tingsrätten åberopades även i hovrätten.

Hovrätten (hovrättslagmannen Göran Ewerlöf, hovrättsrådet Richard Ljungqvist, referent, samt tf. hovrättsassessorerna Anders Erlman och Viktoria Lindgren) anförde i dom den 22 maj 2001:

Hovrättens bedömning

De här hörda personerna har berättat i huvudsak detsamma som vid tingsrätten, enligt dess dom. Utredningen i hovrätten är sålunda i allt väsentligt densamma som vid tingsrätten.

Återförvisningsyrkandet

Makarna R:s påstående om rättegångsfel vid tingsrätten är inte av beskaffenhet att kunna föranleda att tingsrättens dom skall undanröjas och målet visas åter till tingsrätten för ny handläggning. Yrkandet härom skall följaktligen avslås.

Frågan om takpris

Parterna är överens om att J.W. hade ett avtal med makarna R. om arbete på löpande räkning. Makarna R. har emellertid gjort gällande att parterna dessutom hade avtalat om s.k. takpris, först uppgående till 150 000 kr, sedan höjt till 325 000 kr och slutligen bestämt till 365 000 kr. Makarna R. får anses ha bevisbördan för sitt påstående om detta.

Det är ostridigt att J.W. i juni 1998 har uppgivit att de arbeten i den s.k. Arbetsplan Timotejen 18, som det ankom på honom att låta utföra, skulle belöpa sig på 150 000 kr. J.W. har emellertid hävdade att den uppgiften bara var att anse som en grov uppskattning.

I arbetsplanen anges inte särskilt preciserat vilka arbetsmoment som skulle utföras av berörda entreprenörer. Något skriftligt avtal rörande prissättning, pris och betalning har heller inte träffats mellan berörda parter. K.E., vars uppgifter har åberopats av makarna R., har för sin del - som han får förstås - snarast uppfattat att han ingått ett avtal om fast pris för sin del av arbetet. Mot den bakgrunden finner hovrätten att makarna R. inte har förmått visa att de

med J.W. uttryckligen har avtalat om ett takpris på 150 000 kr avseende de arbeten som omfattades av arbetsplanen (grundupphandlingen). Inte heller finns det grund för att anse att ett avtal om takpris tillkommit genom konkludent handlande. Den prisuppgift som J.W. har lämnat får med hänsyn till omständigheterna emellertid anses utgöra en sådan ungefärlig prisuppgift som omnämns i 36 § andra stycket konsumenttjänstlagen (1985:716).

J.W. har vidare medgett att han senare under sommaren 1998, sedan vissa nya fel upptäckts i badrummet på mellanvåningen, har lämnat en prisuppgift till M.R. om 300 000-325 000 kr. Parterna är emellertid oense om när den uppgiften lämnades och vad den avsåg. J.W. har gjort gällande att uppgiften lämnades i mitten av augusti 1998 och att den, förutom de arbeten som ingick i grundupphandlingen, bara avsåg det arbete som J.W. skulle utföra till följd av de nya felen i badrummet. Makarna R. har å sin sida påstått att den nya prisuppgiften lämnades i mitten eller slutet av september 1998 och avsåg alla arbeten som då hade beställts, bl.a. riktningen av golvet i undervåningen.

Stöd för J.W:s uppgifter finns bl.a. i den offert dagtecknad 1998-08-03 gällande "reparering av vattenskada" i fastigheten, som J.W. ställt till M.R. och som lyder på 168 000 kr exkl. mervärdesskatt. Även Å.J:s uppgifter ger visst stöd åt J.W:s påståenden. Hovrätten finner därmed annat inte visat än att prisuppgiften lämnades i augusti 1998 och att den bara avsåg grundupphandlingen och kostnaderna för arbetsmomenten till följd av de nyupptäckta felen i badrummet. Makarna R. har inte heller beträffande denna prisuppgift visat att fråga var om ett avtal om takpris. Enligt hovrättens mening får emellertid även denna uppgift betraktas som en ungefärlig prisuppgift i konsumenttjänstlagens mening.

Det saknas skäl för att göra en annan bedömning beträffande den därefter av J.W. lämnade prisuppgiften - 40 000 kr - avseende kostnaderna för åtgärdandet av felet i köket.

Hovrätten finner följaktligen att makarna R. inte visat att det har funnits avtal om takpris mellan J.W. och dem.

Skälighetsfrågan

Enligt 36 § första stycket konsumenttjänstlagen skall konsumenten, i den mån priset inte följer av avtalet, betala vad som är skäligt med hänsyn till tjänstens art, omfattning och utförande, gängse pris eller prisberäkningssätt för motsvarande tjänster vid avtalstillfället samt omständigheterna i övrigt. Av andra stycket i samma lagrum framgår att en ungefärlig prisuppgift inte får överskridas med mer än 15 procent, såvida inte någon annan prisgräns har avtalats eller näringsidkaren har rätt till pristillägg enligt 38 § i lagen. I det lagrummet anges att näringsidkaren har rätt till pristillägg om han har utfört tilläggsarbete eller om tjänsten har fördyrats på grund av omständigheter som är att hänföra till konsumenten och som näringsidkaren inte bort förutse när avtalet träffades.

Det är näringsidkaren, alltså J.W., som har att visa att begärt pris är skäligt. Till stöd för sin fordran i målet har han åberopat ingivna fakturor med fakturaunderlag. Makarna R. har gjort gällande att begärt belopp är oskäligt och inte vitsordat något belopp utöver gjorda och kontobetalningar - 350 000 kr som skäligt. Makarna R. har emellertid i hovrätten inte riktat några preciserade anmärkningar mot de av J.W. åberopade fakturorna. De har endast mer allmänt ifrågasatt de ingivna tidsrapporterna och den debiterade arbetstiden. Däremot har de uppehållit sig vid och anmärkt mot flera poster - - -.

Det av J.W. utförda renoveringsarbetet, som har utförts i ett bostadshus byggt 1911, har pågått under omkring fyra månader. Vidtagna åtgärder har berört en stor del av de inre utrymmena i huset, endast övervåningen och en tvättstuga i undervåningen har inte omfattats av J.W:s åtaganden. Såvitt framkommit har höga krav ställts på arbetets utförande och enligt Å.J. har arbetet utförts fackmässigt.

Såsom angetts i föregående avsnitt har hovrätten funnit utrett att J.W. har avtalat med makarna R. om att arbetena på fastigheten skulle utföras på löpande räkning samt att J.W. såvitt gäller grundupphandlingen och åtgärderna till följd av de fel i badrummet och köket som upptäckts under arbetets gång lämnat ungefärliga prisuppgifter uppgående till sammanlagt 365 000 kr. En

sådan prisuppgift får, som nyss har nämnts, överskridas med högst 15 procent. J.W. har oemotsagd uppgivit att kostnaderna för de arbeten som omfattats av dessa prisuppgifter har hållit sig inom vad som är tillåtet enligt 36 § konsumenttjänstlagen. Det är också utrett att det under arbetets gång har tillkommit en hel del tilläggsbeställningar, bl.a. avseende golven i undervåningen, två toaletterum och väggarna i mellanvåningen. För dessa arbeten har J.W. rätt till pristillägg. Liksom tingsrätten finner hovrätten slutligen att J.W. har rätt att lägga till mervärdesskatt på fordrade belopp.

Vid en samlad bedömning av vad som har anförts och åberopats i denna del finner hovrätten att J.W. har visat att det belopp som tvisten rör i hovrätten är skäligt.

Sammanfattning

På grund av det anförda skall tingsrättens domslut stå fast.

Hovrättens domslut

Hovrätten avslog makarna R:s yrkande om att målet skulle återförvisas till tingsrätten och fastställde tingsrättens domslut.

Högsta domstolen

Makarna R. överklagade och yrkade att HD, med undanröjande av hovrättens dom, skulle återförvisa målet till tingsrätten eller hovrätten för erforderlig handläggning, alternativt att HD skulle ogilla käromålet.

J.W. bestred bifall till makarna R:s yrkanden.

HD meddelade prövningstillstånd beträffande frågan, om bevisbördan rörande s.k. takpris för arbete på löpande räkning åvilat makarna R. eller J.W., samt förklarade frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande.

Vid föredragning beslöt HD att målet skulle avgöras av HD i dess helhet.

Konsumentverket yttrade sig.

HD (justitieråden Svensson, Munck, Lennander, Thorsson, referent, Victor, Blomstrand, Pripp, Håstad, Lundius, Dahllöf, Lindeblad, Nyström, Calissendorff, Virdesten och Widebeck) beslöt följande dom:

Domskäl

Parterna är ense om att de muntligen har träffat avtal om det reparationsarbete som J.W. utförde på makarna R:s villafastighet under sommaren och hösten 1998. Makarna R. har gjort gällande att parterna har kommit överens om att ett takpris skulle gälla för entreprenaden, vilket höjdes allteftersom behov av ytterligare reparationer upptäcktes och slutligen uppgick till 365 000 kr. J.W. har förnekat att en sådan överenskommelse träffats och gjort gällande att arbetet skulle utföras på löpande räkning utan takpris. Den fråga som HD nu har att ta ställning till är om makarna R. skall bevisa att parterna ingått avtal om ett takpris eller om J.W. skall bevisa att ett sådant avtal inte ingåtts.

I rättsfallet NJA 2001 s. 177, som avgjordes av HD i dess helhet, fann domstolen att övervägande skäl talade för att man skulle lämna den princip - nämligen att den part som påstår att något bestämt pris inte har avtalats har bevisbördan för sitt påstående - som slagits fast i det likaså av domstolen i dess helhet meddelade avgörandet NJA 1951 s. 1. HD uttalade sålunda i avgörandet år 2001 att, vid köp och arbetsbeting som direkt eller analogivis omfattades av 1990 års köplag, huvudregeln borde vara att den part som hävdar att avtal har träffats om priset eller om beräkningsgrunden för detta har bevisbördan för sitt påstående. Fallet gällde, till skillnad från 1951 års avgörande, en tvist mellan två näringsidkare och ger inte direkt svar på frågan vad som bör gälla i motsvarande situation mellan en näringsidkare och en konsument.

Den rättsgrundsats som bekräftades i 1951 års avgörande hade långt tidigare utsatts för kritik i den juridiska litteraturen, en kritik som fortsatte även efter det avgörandet. Kritiken grundades bl.a. på uppfattningen att det är lättare för

en part att säkra bevisning rörande en omständighet som har inträffat, såsom att ett avtal om bestämt pris har slutits, än för den andra parten att säkra bevisning om att något inte har inträffat. Det har också framhållits att, även om det i fråga om vissa slags köp eller arbetsbeting är vanligare att bestämt pris avtalas än att prisfrågan lämnas öppen, det inte därmed är sagt att det är det av köparen eller beställaren hävdade priset som avtalats. Tillämpas principen i 1951 års avgörande måste emellertid en säljare eller entreprenör, som inte kan motbevisa ett påstående om att bestämt pris avtalats, nöja sig med det påstådda priset, åtminstone om påståendet inte är orimligt. Dessutom har framhållits att avtalsslutande underlättas, om den part som hävdar en avvikelse från lagens utfyllande bestämmelser får bevisbördan för att avtal om en sådan avvikelse har ingåtts.

I praxis efter år 1951 bör rättsfallen NJA 1975 s. 280 och 1989 s. 215 noteras. - 1975 års avgörande gällde, liksom 1951 års mål och det förevarande målet, en entreprenad beställd av en konsument som påstod att näringsidkaren åtagit sig att utföra arbetet för högst ett visst pris. HD fann i 1975 års avgörande det motiverat att lägga bevisbördan på entreprenören redan av det skälet att det kunde anses lämpligt och rimligt att det fick ankomma på honom att säkerställa bevisning i prisfrågan. Domstolen framhöll att det måste antas att denna placering av bevisbördan främjar bruket att upprätta avtalet i skriftlig form, vilket är ägnat att skapa klarhet om avtalets innehåll. I målet var det fråga om uppförande av ett monteringsfärdigt trähus, ett objekt som kan antas ha varit relativt enkelt att kostnadsberäkna. - Avgörandet år 1989 gällde bokföringstjänster utförda åt en konsument. HD uttalade att det vid uppdrag av detta slag ofta saknades möjligheter att i förväg bedöma hur omfattande och komplicerat arbetet skulle bli. Det hade också upplysts i målet att det endast i undantagsfall förekom att ett fast pris avtalades för bokföringsuppdrag. Bevisbördan för att ett fast pris avtalats lades på beställaren, som påstått detta.

Efter 1975 års avgörande har det införts ny lagstiftning för bl.a. köp och arbetsbeting till skydd för en köpare respektive beställare som är konsument. Medan denne tidigare kunde åläggas att betala det näringsidkaren begärde om det inte var oskäligt, när priset inte följde av avtalet, behöver konsumenten numera i ett sådant fall enligt 36 § första stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) vid arbetsbeting endast betala vad som är skäligt med hänsyn till tjänstens art, omfattning och utförande, gängse pris eller prisberäknings sätt för motsvarande tjänster vid avtalstillfället samt omständigheterna i övrigt (se i fråga om köp 35 § konsumentköplagen, 1990:932). I förarbetena till konsumenttjänstlagen uttalades, synbarligen med instämmande i 1975 års avgörande, att bevisbördan i frågan huruvida ett avtal har träffats om priset eller ej ligger på näringsidkaren (prop. 1984/85:110 s. 302, NJA II 1985 s. 472 f.).

De skäl som enligt 2001 års avgörande ansågs tala till förmån för att bevisbördan för ett avtal om pris som avviker från lagens utfyllande bestämmelser borde läggas på den som framför påståendet om ett sådant avtal gör sig gällande vare sig avtalet är slutet mellan två näringsidkare, mellan två konsumenter eller mellan en näringsidkare och en konsument. Dessa skäl har större tyngd än det som lades till grund för avgörandet år 1975. Med hänsyn härtill, och utan hinder av uttalandet i motiven till konsumenttjänstlagen, bör en konsument som anser sig ha avtalat ett lägre pris än vad som följer av lagens utfyllande bestämmelser få bära bördan att säkra bevisning om avtalet och dess innebörd, om det inte på grund av lag (jfr numera 51 § konsumenttjänstlagen) eller särskilda förhållanden finns anledning att göra undantag från denna huvudregel. Någon sådan anledning föreligger inte i detta mål.

Bevisbördan för påståendet att ett takpris har avtalats för arbetet på löpande räkning skall således, som hovrätten funnit, ligga på makarna R. Det saknas skäl att vid denna utgång bevilja prövningstillstånd i målet i övrigt.

Domslut

HD förklarar att bevisbördan rörande s.k. takpris för arbetet på löpande räkning åvilar makarna R.

HD finner ej skäl att meddela prövningstillstånd beträffande målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

HD:s dom meddelad: den 1 april 2005.

Mål nr: T 2362-01.

Lagrum: 36 § konsumenttjänstlagen (1985:716) och 35 § konsumentköplagen (1990:932).

Rättsfall: NJA 1975 s. 280, NJA 1989 s. 215 och NJA 2001 s. 177.

Sökord: Konsumenttjänst; Arbetsbeting; Bevisbörda; Entreprenad; Löpande räkning; Muntligt avtal; Takpris
